

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2006-2007

17 april 2007

ONTWERP VAN DECREET

**houdende instemming met het verdrag met betrekking tot de maatregelen
die moeten worden genomen om de ongeoorloofde invoer, uitvoer en overdracht
van eigendom van cultuurgoederen te voorkomen,
aangenomen door de Algemene Conferentie van UNESCO
tijdens haar zestiende zitting in Parijs op 14 november 1970**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden,
Internationale Samenwerking en Toerisme
uitgebracht door de heren Jan Roegiers en John Vrancken**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Karim Van Overmeire.

Vaste leden:

de heren Stefaan Sintobin, Roland Van Goethem, Luk Van Nieuwenhuysen, Karim Van Overmeire, John Vrancken;

de dames Sabine Poleyn, Miet Smet, de heren Luc Van den Brande, Johan Verstreken;

de heren Gilbert Bossuyt, Jan Roegiers, mevrouw Anissa Temsamani;

de heer Marnic De Meulemeester, de dames Stern Demeulenaere, Anne Marie Hoebeke.

Plaatsvervangers:

mevrouw Agnes Bruyninckx, de heer Werner Marginet, mevrouw Marie-Rose Morel, de heer Christian Verougstraete, mevrouw Linda Vissers;

de heren Ludwig Caluwé, Stefaan De Clerck, mevrouw Trees Merckx-Van Goey, de heer Koen Van den Heuvel;

de heren Bart Caron, Kurt De Loor, Jacky Maes;

de heer Louis Brill, mevrouw Patricia Ceysens, de heer Marc van den Abeelen.

Toegevoegde leden:

de heer Eloi Glorieux;

de heer Jan Loones.

Zie:

1043 (2006-2007)

– Nr. 1: Ontwerp van decreet

INHOUD

	Blz.
I. Inleidende uiteenzetting door de heer Bert Anciaux, Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Sport en Brussel	4
1. Algemene situering	4
2. Stand van ratificatie en goedkeuring van het verdrag	4
3. Kern van de inhoud van het verdrag	4
4. Het verdrag is niet ‘self-executing’ en niet retroactief	4
5. Graduele uitbreiding van het aantal verdragspartijen	5
6. Het verdrag is een gemengd verdrag	5
7. Harmonisatie met de bestaande Europese regelgeving via een interpretatieve verklaring	5
8. Conclusie	5
II. Bespreking	6
1. Vragen en opmerkingen van de leden	6
1.1. Tussenkomsst van de heer Luk Van Nieuwenhuysen	6
1.2. Tussenkomsst van de heer Johan Verstreken	7
1.3. Tussenkomsst van de heer Marnic De Meulemeester	7
1.4. Tussenkomsst van mevrouw Sabine Poleyn	7
1.5. Tussenkomsst van de heer Jan Roegiers	7
1.6. Tussenkomsst van de heer John Vrancken	7
1.7. Tussenkomsst van de heer Karim Van Overmeire	7
2. Antwoorden van de minister	8
III. Stemmingen	9
1. Artikelsgewijze stemming	9
2. Stemming over het geheel	9

DAMES EN HEREN,

In de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme werd op datum van dinsdag 20 maart 2007 het ontwerp van instemmingsdecreet met het verdrag met betrekking tot de maatregelen die moeten worden genomen om de ongeoorloofde invoer, uitvoer en overdracht van eigendom van cultuurgoederen te voorkomen, zoals aangenomen door de Algemene Conferentie van de UNESCO tijdens haar zestiende zitting in Parijs op 14 november 1970, na bespreking bij unanimitie goedgekeurd.

I. INLEIDENDE UITEENZETTING DOOR DE HEER BERT ANCIAUX, VLAAMS MINISTER VAN CULTUUR, JEUGD, SPORT EN BRUSSEL

1. Algemene situering

Bij de aanvang van zijn uiteenzetting wijst de minister erop dat de UNESCO, de Organisatie van de Verenigde Naties voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur, een aantal juridische instrumenten gecreëerd heeft die internationale standaarden vastleggen, ook op het vlak van cultuur. Het voorliggende UNESCO-verdrag van 14 november 1970 vormt daarbij het voornaamste internationaal rechtsinstrument ter voorkoming en bestrijding van de illegale en ongeoorloofde handel in cultuurvoorwerpen op wereldwijde schaal. Het verdrag in kwestie trad op 24 april 1972 in werking.

2. Stand van ratificatie en goedkeuring van het verdrag

Conform onze vigerende constitutionele regels inzake het sluiten van verdragen, kan de federale vertegenwoordiger bij de UNESCO de akte van bekrachtiging voor België, pas neerleggen wanneer alle binnen België betrokken parlementen hun instemming met dit verdrag hebben betuigd. Drie maanden na die datum van neerlegging treedt het verdrag dan in werking voor wat België betreft.

Ter zake geeft de minister een summier stand van zaken. De federale wet van 20 maart 2003, het decreet van het Waalse Gewest van 25 maart 2004, het decreet van de Franse Gemeenschap van 12 mei 2004 en de ordonnantie van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest van 3 maart 2005, werden reeds afgekondigd.

3. Kern van de inhoud van het verdrag

De minister komt dan tot de inhoud van het verdrag. In het verdrag zijn de grondbeginselen geformuleerd die de bescherming van cultuurgoederen op internationaal vlak beheersen. Het bevat bepalingen over de wijze waarop de bescherming van cultuurgoederen moet georganiseerd worden en over de maatregelen die genomen worden om de ongeoorloofde invoer, uitvoer en eigendomsoverdracht van cultuurgoederen te voorkomen. De algemene filosofie die ten grondslag ligt aan alle bepalingen van het verdrag, is dus het verzekeren van de bescherming van cultuurgoederen omwille van de waarde die ze hebben als cultureel erfgoed voor een bepaald land of een bepaalde cultuur. De minister benadrukt daarbij dat deze bekommernis onafhankelijk is van de vraag naar de privaatrechtelijke eigendom van deze voorwerpen, die door het verdrag niet behandeld wordt.

Meer in concreto betekent dit dat het verdrag de verdragsluitende partijen dus wil aansporen om het erfgoed, gevormd door de cultuurgoederen op hun grondgebied, te beschermen tegen de risico's van diefstal, clandestiene opgravingen en ongeoorloofde uitvoer. Het verdrag omvat verder het streven naar de bewustmaking van elke staat van de morele verplichtingen met betrekking tot de eerbiediging van zijn cultureel erfgoed en dat van andere naties, en wil dat de musea, bibliotheken en archieven – als culturele instellingen – alles in het werk stellen opdat de samenstelling van hun collecties gegrond zou zijn op universeel erkende morele beginselen.

4. Het verdrag is niet 'self-executing' en niet retroactief

De minister preciseert verder dat het voorliggende verdrag geen bepalingen bevat die rechtstreeks uitvoerbaar zijn in het interne recht. Dit betekent bijgevolg dat de verdragsluitende staten zelf de wettelijke maatregelen moeten nemen die noodzakelijk zijn om het in het verdrag bepaalde ook effectief ten uitvoer te leggen in hun interne rechtsorde. Niet onbelangrijk hierbij is ook dat het verdrag voorbehouden en interpretatieve verklaringen toelaat. De staten hebben, met andere woorden, een ruime beoordelingsmarge met betrekking tot de toepassing van het verdrag. Eveneens belangrijk in deze is dat het verdrag niet retroactief werkt. Het bevat immers geen bepalingen inzake de overdracht van cultuurgoederen die plaatsvond voor de inwerkingtreding ervan.

5. Graduele uitbreiding van het aantal verdragspartijen

Begrijpelijkerwijze werd het verdrag aanvankelijk bijna uitsluitend onderschreven door landen die zich als 'uitvoerlanden' beschouwen. Daarin kwam echter verandering vanaf midden de jaren negentig. De toegenomen belangstelling voor de problematiek van de illegale handel en uitvoer van cultuurgoederen, in combinatie met de ruime beoordelingsmarge die het verdrag de staten biedt, leidde sindsdien tot de toetreding van een aantal landen met een belangrijke internationale kunstmarkt. Als voorbeelden hiervan haalt minister Anciaux het Verenigd Koninkrijk, Japan en Zwitserland aan. Begin oktober 2006 zijn reeds 110 landen partij bij het verdrag. Voor de minister staat het dan ook buiten kijf dat ons land hierin niet achterwege kan blijven.

6. Het verdrag is een gemengd verdrag

Het verdrag vormt binnen de Belgische rechtsorde een zogenaamd 'gemengd' verdrag. Het omvat immers zowel bepalingen die ressorteren onder de bevoegdheid van de gefedereerde overheden als onder die van de federale overheid. De bevoegdheden van de gemeenschappen en de gewesten liggen in deze voor de hand. De bevoegdheid van de federale staat in deze materie vloeit voort uit het feit dat deze bevoegd is inzake gerechtelijk recht en bestuurlijk recht en tevens de voornaamste overheid is voor wat betreft strafrecht en strafvordering. Daarnaast is de federale staat ook nog bevoegd voor een beperkt aantal federale wetenschappelijke en culturele instellingen.

7. Harmonisatie met de bestaande Europese regelgeving via een interpretatieve verklaring

De minister komt dan tot de aanbevelingen die de verschillende door het voorontwerp van decreet gevatte adviesraden hebben uitgebracht in deze aangelegenheid. Hij wijst er daarbij met name op dat zowel de Raad voor Cultuur als de Raad voor de Kunsten een positief advies uitbrachten op voorwaarde dat er bij wege van een interpretatieve verklaring voor gezorgd zou worden dat het materiële toepassingsgebied – d.w.z. de definitie van het begrip 'cultuurgoed' – gelijkgeschakeld werd met de ter zake eveneens bestaande en vigerende Europese regelgeving. Volgens deze adviesraden leidt die gelijkgeschakeling qua materieel toepassingsgebied namelijk tot de creatie van een aantal inhoudelijk gedefinieerde categorieën van cultuurgoederen die zowel onder Europees recht als onder internationaal recht erkend worden als zogenaamde 'bijzondere cultuurgoederen'. Ook de Sociaal-Economische Raad van Vlaan-

deren (SERV) kon zich terugvinden in het door de Vlaamse Regering aan haar voorgelegde voorontwerp van decreet.

De minister beaamt daarbij dat het, zoals de Raad voor Cultuur en de Raad voor de Kunsten in hun adviezen reeds aangaven, wenselijk is om naar het voorbeeld van onder andere Frankrijk en Groot-Brittannië, via een interpretatieve verklaring, het materiële toepassingsgebied van het voorliggende UNESCO-verdrag duidelijk te bepalen. In casu gaat het er daarbij over de zaken in lijn te brengen met de ter zake bestaande Europese regelgeving. Meer bepaald betreft het hier de – op artikel 30 van (de geconsolideerde versie van) het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, betreffende mogelijke uitzonderingen op het principe van het vrij verkeer van goederen, gebaseerde – Verordening EEG nr. 3911/92 van de Raad van 9 december 1992 betreffende de uitvoer van cultuurgoederen en Richtlijn nr. 93/7/EEG van de Raad van 15 maart 1993 betreffende de teruggave van cultuurgoederen die op een onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van een lidstaat gebracht zijn.

Het voordeel van een dergelijke benadering ligt voor de hand. De Europese afstemming qua materieel toepassingsgebied leidt immers tot de creatie van een aantal inhoudelijk gedefinieerde categorieën van cultuurgoederen, zowel onder Europees recht als onder internationaal recht. Op die manier wordt het voor handelaars, verzamelaars en musea ondubbelzinnig duidelijk gemaakt dat bij de verwerving van cultuurgoederen die onder één van deze categorieën ressorteren, de nodige zorgvuldigheid in acht moet worden genomen én dat het om cultuurgoederen gaat die mogelijk van een beschermd statuut genieten en als dusdanig vatbaar zijn voor vorderingen tot terugkeer naar het land van herkomst.

De Vlaamse Regering volgt hierin de betrokken adviesraden en zal dan ook aan de andere Belgische overheden voorstellen om door de federale overheid een interpretatieve verklaring inzake de beoogde cultuurgoederen bij de diensten van de UNESCO te laten deponeren naar aanleiding van de afronding van het ratificatieproces door België.

8. Conclusie

Afsluitend beklemtoont de minister dat het voor zich spreekt dat Vlaanderen niet kan achterblijven ten aanzien van de andere federerende delen van dit land. Bovendien zijn er gegronde morele redenen om onze verantwoordelijkheid als overheid op te nemen ten aanzien van het waardevolle erfgoed van andere staten en van ons eigen land. Dit ook als het gaat om moeilijke aangelegenheden die het eigendomsrecht

aanbelangen. Het verdrag biedt de diverse bevoegde overheden in België de mogelijkheden om op een evenwichtige en doordachte wijze dit verdrag in wetgeving om te zetten. Derhalve verzoekt de minister de commissieleden het voorliggende instemmingsdecreet te willen goedkeuren.

II. BESPREKING

1. Vragen en opmerkingen van de leden

1.1. Tussenkoms van de heer Luk Van Nieuwenhuysen

De heer Luk Van Nieuwenhuysen stelt, met de minister, vast dat het voorliggende verdrag van groot belang is voor de bescherming van het erfgoed en het materieel cultureel patrimonium in het algemeen. Onder verwijzing naar een vraag van een kleine maand geleden, stelt het lid dat de minister toen reeds verklaard heeft dat het hierbij om cultuurgoederen gaat die zich hier te lande bevinden en die gerestitueerd moeten kunnen worden naar andere landen (in casu hun landen van herkomst) én omgekeerd. Principieel is het, aldus de heer Van Nieuwenhuysen, in elk geval duidelijk dat erfgoed in eerste instantie thuishoort in de regio waar het tot stand is gekomen en waar het ook als waardevol wordt aanzien.

Ter zake is met name artikel 11 van het voorliggende verdrag van groot belang. Daar wordt gesteld dat: “De gedwongen uitvoer en overdracht van eigendom van cultuurgoederen die rechtstreeks of onrechtstreeks voortvloeien uit de bezetting van een land door een vreemde mogendheid worden als onrechtmatig beschouwd.”. De niet-retroactiviteit van het verdrag maakt natuurlijk wel dat dit specifieke verdragsmoment enigszins uitgehold wordt, maar qualitate qua is het formaliseren van dit principe op zich toch al een goede zaak. De heer Van Nieuwenhuysen blijft ter zake echter betreuren dat de eventuele restitutie van kunstwerken die in het verleden uit Vlaanderen werden weggeroofd niet onder dit verdrag gevat is.

Hij wijst er daarbij op dat dit discussiepunt reeds frequent aan bod is gekomen in dit parlement. Zelfs zeven jaar geleden, in het jaar 2000, werd deze problematiek hier reeds aan de orde gesteld. Het is immers bekend dat er zich met name in Frankrijk nog heel wat Vlaamse meesterwerken bevinden die hier bij successieve invallen en veroveringen wederrechtelijk werden geconfisqueerd. In de marge van die

discussie kwam ook toen reeds het nu voorliggende UNESCO-verdrag ter sprake. De heer Van Nieuwenhuysen herinnert zich dat de minister toenmaals stelde dat vooreerst een grondig onderzoek afgerond diende te worden, dat men dan het Topstukkendecreet moest zien te realiseren, waarna de UNESCO-conventies over illegale trafiek, import en export van cultuurgoederen aan de orde zouden komen. Bij zijn vraag van een maand geleden leek de minister er ondertussen echter een enigszins andere volgorde op na te houden. Minister Anciaux verwees toen immers vooreerst naar het Topstukkendecreet dat in 2003 in voege is getreden en naar het toen net bij het Vlaams Parlement ingediende UNESCO-verdrag dat hier vandaag ter bespreking voorligt. Vreemd genoeg bleek wel dat het onderzoek naar de cultuurgoederen die voor restitutie in aanmerking komen nog moest worden uitgevoerd.

De heer Luk Van Nieuwenhuysen concludeert uit een en ander dat de minister het Erfgoeddecreet in kwestie weliswaar tegen 2008 rond zou willen hebben – kwestie van de volgende minister van Cultuur een degelijke decretale beleidsbasis te verschaffen – maar dat hij daar pas tegen het einde van de huidige legislatuur echt werk van wenst te maken. De spreker stelt dat hij de minister dienaangaande zeker aan zijn woord wil houden, maar meent nu toch al redenen te hebben voor enige scepsis ter zake. Er moet immers vastgesteld worden dat dit, volgens de minister toch cruciale verdrag, door de andere betrokken beleidsniveaus in België reeds een heel stuk eerder werd goedgekeurd. Het federale niveau verleende zijn instemming reeds in 2003, het Waalse Gewest en de Franse Gemeenschap in 2004 en Brussel in 2005. Uit die chronologie kan men toch enkel de conclusie trekken dat men in Vlaanderen geen haast maakt met dit dossier en de andere eraan verbonden decreetsontwerpen. Idem overigens voor het tweede luik van dit gegeven, het Unidroit-verdrag uit 1995 van de UNESCO. Dit vormt een noodzakelijk complement bij het nu voorliggende verdrag (dat zich louter in de publiekrechtelijke sfeer situeert), in die zin dat het, op een behoorlijk verregaande manier, ingrijpt in de privaatrechtelijke sfeer. Dit laatste verdrag, dat ondertussen toch ook al twaalf jaar oud is, is nog steeds niet ingediend bij het Vlaams Parlement. Ook hiermee wordt m.a.w. geen haast gemaakt. De heer Van Nieuwenhuysen stelt zich derhalve vragen bij het manifeste getalm in deze aan Vlaamse kant.

Afsluitend wijst hij er nog op dat dit alles niet belet dat de Vlaams Belangfractie vanzelfsprekend het voorliggende instemmingsdecreet zal goedkeuren, aangezien ze het ten volle eens is met de inhoud van het verdrag.

1.2. Tussenkomst van de heer Johan Verstreken

Ook de heer Johan Verstreken had van de minister graag vernomen waarom dit, toch al uit 1970 daterende verdrag, nu pas ter behandeling aan het Vlaams Parlement wordt voorgelegd. Dit temeer daar de andere gefedereerde entiteiten (Waals Gewest, Franse Gemeenschap, Brussel, federale overheid) toch ook al enkele jaren rond zijn met hun goedkeuringsprocedure. Hij acht het jammer dat zo'n belangrijke aangelegenheid zo lang op zich heeft laten wachten. Dit is overigens des te erger als men rekening houdt met het feit dat België toch wat de naam heeft een draaischijf te zijn voor de internationale handel in gestolen kunst (die onder andere op grote schaal in buurland Frankrijk werd ontvreemd). De niet-ratificatie van dit UNESCO-verdrag door België, heeft zijns inziens zonder enige twijfel bijgedragen tot de toename van de illegale kunsthandel in ons land. De goedkeuring door Vlaanderen van dit decreet, en de daaruit voortvloeiende ratificatie door België, kan dus een belangrijke stap vormen voor de verdere uitbouw van de internationale bescherming van kunstvoorwerpen. Iets waar de CD&V-fractie vanzelfsprekend ten volle achter staat. Afsluitend wijst de heer Verstreken er nog op dat er een project zou bestaan om tot een Europese databank van gestolen kunst te komen. Iets wat in het licht van het ter bespreking voorliggende verdrag en het specifieke voorbehoud dat men erbij wil formuleren, zeker ook zijn relevantie heeft. Desgevallend had hij van de minister dan ook graag vernomen of deze daar eventueel meer informatie over kan verstrekken.

1.3. Tussenkomst van de heer Marnic De Meulemeester

Ook de heer Marnic De Meulemeester benadrukt in zijn tussenkomst dat het duidelijk aangewezen ware geweest dit ontwerp van decreet een heel stuk vroeger in te dienen bij het Vlaams Parlement. De VLD-fractie is in elk geval vragende partij voor dit instemmingsdecreet, aangezien het cultureel erfgoed onmiskenbaar de weerspiegeling is van de complexe eigenheid van een gemeenschap. Daarom moet er met alle noodzakelijke middelen naar gestreefd worden om het cultureel patrimonium afdoende te beschermen en te bewaren voor de volgende generaties.

1.4. Tussenkomst van mevrouw Sabine Poleyn

Volledigheidshalve had mevrouw Sabine Poleyn van de minister graag bevestigd gehoord dat de goedkeuring van het voorliggende instemmingsdecreet geen impact zal hebben op de museale collecties die momenteel in België en Vlaanderen aanwezig zijn.

Nogal wat van de culturele goederen die in sommige van onze musea worden tentoongesteld (bijvoorbeeld in het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika van Tervuren of het etnografisch museum van Antwerpen) zijn tijdens de koloniale immers in ons land terecht gekomen in vaak niet geheel duidelijke omstandigheden. De landen van oorsprong kunnen op basis van dit verdrag toch geen teruggave claimen? Tevens had zij van de minister graag vernomen of er eventueel nog andere, bedoelde of niet-bedoelde, dan wel gewenste of niet-gewenste effecten verbonden kunnen zijn aan de ratificatie van dit verdrag.

1.5. Tussenkomst van de heer Jan Roegiers

De heer Jan Roegiers stelt insgelijks dat de sp.a-fractie het voorliggende verdrag zal goedkeuren. Inzake de kwestie van de wat late timing van de Vlaamse goedkeuring van dit verdrag, stelt de heer Roegiers vast dat dit euvel zich met een alarmerende frequentie voordoet in de Vlaamse verdragspraktijk. Hij suggereert dan ook dat eenieder bij de tot zijn eigen politieke familie behorende minister of ministers eens zou tussenkomen, kwestie van hen tot enige spoed aan te zetten bij het afwerken van de verdragsprocedures waarin ze betrokken zijn.

1.6. Tussenkomst van de heer John Vrancken

Aansluitend bij de kerndoelstelling van het verdrag, zijnde de teruggave van illegaal uit andere landen verworven cultuurgoederen, wenst de heer John Vrancken van de minister te vernemen of er ook adequate waarborgen zijn ingebouwd voor de conservatie van dergelijke geretoureerde cultuurgoederen in hun land van oorsprong. Het heeft immers weinig zin om cultuurgoederen terug te sturen naar plaatsen waar het manifest ontbreekt aan middelen om er zorg voor te dragen.

1.7. Tussenkomst van de heer Karim Van Overmeire

De heer Karim Van Overmeire, commissievoorzitter, wijst er in zijn tussenkomst op dat er een onnauwkeurigheid geslopen is in de memorie van toelichting. Op pagina 18 van het document, wordt er inzake artikel 18 van het verdrag immers gesteld dat de authentieke versies die zijn in het Engels, het Spaans, het Frans en het Russisch. Tevens wordt daar verklaard dat het de Franse tekst is die aan het Vlaams Parlement wordt voorgelegd, waarbij de Nederlandse verdragstekst slechts de status van een vertaling krijgt. Vreemd genoeg blijkt in bijlage bij het decreet echter enkel de Nederlandse en de Engelse tekst te zijn opgenomen. Is dit een louter toeval,

of mag hieruit afgeleid worden dat er binnen de Vlaamse Regering voor geopteerd werd om, wanneer er qua taalgebruik een keuze is, stelselmatig voor de Engelse tekstversie te kiezen? Of kiest desgevallend elke minister de taal waarin authentieke verdragsteksten aan het Vlaams Parlement worden voorgelegd?

2. Antwoorden van de minister

Beginnend met het laatste punt erkent de minister ruiterlijk dat er een fout is geslopen in de memorie van toelichting. De authentieke tekstversie van het verdrag die in de bundel werd opgenomen is wel degelijk de Engelse. Enige systematiek moet hier niet achter gezocht worden. Dit doet overigens in geen dele afbreuk aan de huidige werkzaamheden aangezien het goed te keuren document niet het verdrag zelf is, maar wel het daarbij horende instemmingsdecreet. Tevens is voldaan aan de vereiste om een Nederlandse versie van de verdragstekst ter beschikking van het parlement te stellen. Welke van de authentieke versies – Frans of Engels – daarnaast ook nog wordt opgenomen maakt eigenlijk niet uit, aangezien ze gelijkelijk authentiek zijn bij eventuele interpretatiegeschillen.

Ingaand op de door de heer Luk Van Nieuwenhuysen geformuleerde bemerkingen, preciseert de minister dat zijn stelling in 2000 luidde dat eerst intern orde op zaken gesteld diende te worden. In die zin dat eerst en vooral nogal wat werk diende geïnvesteerd in de voorbereiding van het Topstukkendecreet, waar heel wat, bijzonder grondig, voorbereidend werk aan vooraf is gegaan. Met name vormt in deze de lijst van beschermde kunstwerken een centraal element, waar overigens nog steeds verder aan gesleuteld wordt. De recente verkoop van het Gruuthusemanuscript aan de Nederlandse Koninklijke Bibliotheek – een kwestie die eind februari van dit jaar nog aanleiding gaf tot een actuele vraag in de plenaire vergadering – toont immers aan dat ons systeem nog steeds niet voor de volle honderd percent waterdicht is. Er wordt dus onverdroten verder gewerkt rond deze problematiek. Van zodra het nu voorliggende verdrag is goedgekeurd en geratificeerd, hebben we – naar de toekomst toe – de mogelijkheid én de verdragsrechtelijke basis om na te gaan hoe we, overigens ook op basis van de genoemde interpretatieve verklaring, verder wetgevend werk kunnen verrichten. Dit op een zodanige manier dat we die handel en de diverse vormen van vervreemding e.d.m., sluitend kunnen regelen. De minister benadrukt daarbij dat zulks nooit retroactief zal kunnen werken en dat er naar de toekomst toe nog heel wat werk in het verschiet ligt teneinde de zaak volledig sluitend te maken, zonder daarbij tegelijk ook elke legale handel in kunstwerken onmogelijk te maken. Het is daarbij

volgens de minister geen eenvoudige zaak om te definiëren wat we precies wel en niet willen vatten onder de voorgenomen regelgeving.

In het verlengde daarvan kan de minister zich verder ook zeer wel terugvinden in de diverse opmerkingen die werden geformuleerd over de laattijdige voorlegging van dit verdrag aan het Vlaams Parlement. Dat een uit 1970 daterend verdrag nu pas aan de agenda komt, heeft echter meerdere redenen. De meest voor de hand liggende reden is evidentierwijze dat er in de zeventiger en zelfs nog tachtiger jaren bij de ex-koloniale mogendheden weinig animo bestond om, zelfs al weze het impliciet, te gaan erkennen dat er tijdens de periode van koloniale expansie een grootschalige plundering van cultuurgoederen had plaatsgevonden. Ook België – met zijn niet altijd fraaie Congo-verleden – was daar bepaald niet tuk op. Mee omdat het vreesde op de een of andere manier gedwongen te worden om zaken (onder andere uit het museum van Tervuren) terug te moeten geven aan Congo. Hetgeen overigens een piste is, waarin de minister principieel en op termijn wel wat ziet. In die decennia waren het omgekeerd vooral de ex-kolonies – d.w.z. de ‘uitvoerlanden’ – die zich, om dezelfde redenen, wel achter dit verdrag schaalden.

Voor wat dan het meer recente verleden betreft, erkent de minister ruiterlijk dat Vlaanderen de laatste van de gefedereerde entiteiten is die nog moet goedkeuren (het federale niveau, het Waalse Gewest, de Franse Gemeenschap en Brussel hebben immers reeds goedgekeurd). Ook hiervoor bestaat echter een afdoende verklaring. Met name heeft Vlaanderen zich ter zake wat afwachtend opgesteld – zo werd onder meer een externe studie uitgevoerd met betrekking tot de ratificatie van deze conventie en de gevolgen ervan voor de regelgeving en voor het statuut van de cultuurgoederen in Vlaanderen en België – precies omdat het het verst gevorderd is op het gebied van erfgoedbeleid. Het verbindt hieraan met andere woorden meer consequenties dat de andere genoemde entiteiten.

Het is dan ook niet toevallig dat reeds in het jaar 2000 (zie hoger) gesteld werd dat eerst en vooral het topstukkendecreet gerealiseerd diende te worden. Daarzonder ware het onderschrijven van het voorliggende UNESCO-verdrag immers een tamelijk inhoudsloos en zelfs enigszins hypocriet gebeuren geweest. Doordat het niet retroactief werkt, heeft het verdrag immers geen de minste impact op de collecties in het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika van Tervuren, noch op de recent verworven collectie pre-Columbiaanse kunst uit de collectie Janssen. Om echt enige concrete inhoud te geven aan dit verdrag is dus intern wetgevend werk noodzakelijk. En precies daar staat Vlaanderen al een heel stuk verder

dan de andere entiteiten van dit land en zelfs dan heel wat andere landen. Het Topstukkendecreet en de uitvoering daarvan – in casu het opmaken van de betreffende lijst van in bescherming te nemen goederen – zijn volgens de minister onontbeerlijke schakels om concreet gestalte te geven aan het voorliggende UNESCO-verdrag. Vlaanderen staat daar al heel ver in. Dat een en ander wat tijd kost, is mee te wijten aan het feit dat alles op een degelijke, wetenschappelijke basis dient te gebeuren. Ook heel het beleid dat nu zal gebundeld worden in het nieuwe erfgoeddecreet is een bewijs te meer van de, sinds enkele jaren, gestaag groeiende aandacht van de Vlaamse Gemeenschap voor het erfgoedbeleid en – gebeuren, in de ruime zin van het woord.

De minister besluit dat – hoe paradoxaal dit ook mag klinken – we dit verdrag als laatste goedkeuren precies omdat we het verst gevorderd zijn inzake erfgoedbeleid en daardoor in wezen ook als enige entiteit reële inhoud kunnen geven aan dit verdrag. Daarnaast wijst minister Anciaux er ook nog op dat de hierdoor opgedane kennis er toe geleid heeft dat Vlaanderen als enige entiteit de noodzaak heeft ingezien van een interpretatieve verklaring bij het verdrag. Zonder een dergelijke verklaring dreigt immers ook de legale kunsthandel naar de toekomst toe in het gedrang te komen. Degelijke en in de praktijk hanteerbare delimiteringen dringen zich dan ook op. De definitie van ‘cultuurgoed’ moest dan ook – via de genoemde interpretatieve verklaring – geharmoniseerd worden met de ter zake bestaande Europese regelgeving. Spijts de op het eerste zicht wat laattijdige goedkeuring van dit verdrag, is de minister er dan ook ten gronde van overtuigd dat Vlaanderen in deze finaal zelfs een voortrekkersrol zal spelen.

In antwoord op de vraag van de heer Vrancken, kan de minister tenslotte nog bevestigen dat het verdrag inderdaad voorziet in een afdoende omkadering ter bescherming van gerestitueerde kunstwerken.

III. STEMMINGEN

1. Artikelsgewijze stemming

Artikel 1

Ter stemming gelegd, wordt het eerste artikel van het ontwerp van decreet aangenomen bij unanimitéit van tien stemmen.

Artikel 2

Ter stemming gelegd, wordt daarna ook het tweede artikel van het ontwerp van decreet aangenomen bij

unanimitéit van tien stemmen.

2. Stemming over het geheel

In zijn geheel ter stemming gelegd, wordt het ontwerp van decreet houdende instemming met het verdrag met betrekking tot de maatregelen die moeten worden genomen om de ongeoorloofde invoer, uitvoer en overdracht van eigendom van cultuurgoederen te voorkomen, aangenomen door de Algemene Conferentie van UNESCO tijdens haar zestiende zitting in Parijs op 14 november 1970, tenslotte eveneens aangenomen bij unanimitéit van tien stemmen.

De verslaggevers,

De voorzitter,

Jan ROEGIERS
John VRANCKEN

Karim VAN OVERMEIRE